Heyne, P., Boettke, P., Prychitko, D., *Modul de gândire economic*, traducere în lb. română, Ed. Bizzkit, 2011.

Capitolul 11. PIEŢELE ŞI GUVERNUL

- Economiştii care se focalizează pe eşecul pieței au obligația morală de a analiza şi eşecul guvernului (James Buchanan).
- Există păreri conform cărora externalitățile ar fi rezultatul eşecului pieței, în timp ce măsurile corective guvernamentale ar putea propulsa sistemul pieței mai aproape de un optim ipotetic.
- Dar ce ne garantează că oficialii guvernamentali vor dispune de informații şi de motivații pentru a rezolva o parte din problemele de coordonare din economia reală?

 Oamenii îşi schimbă caracterul atunci când renunță la o slujbă din industrie pentru a ocupa o funcție în structurile administrației publice locale şi centrale?

Introducere

- Externalități:
 - pozitive;
 - negative.
- Există păreri conform cărora externalitățile ar fi rezultatul eșecului pieței, în timp ce măsurile corective guvernamentale ar putea propulsa sistemul pieței mai aproape de un optim ipotetic.
- Dar ce ne garantează că oficialii guvernamentali vor dispune de informații şi de motivații pentru a rezolva o parte din problemele de coordonare din economia reală?
- James Buchanan: Economiştii care se focalizează pe eşecul pieței au obligația morală de a analiza şi eşecul guvernului.

Privat versus public?

- Corelaţiile uzuale sunt: piaţă sector privat, agenţiile şi oficialii guvernamentali - sector public.
- Dar... indivizii îşi urmăresc propriile interese (nu neapărat monetare), indiferent dacă sunt manageri de firme, consumatori, parlamentari sau angajați ai administrației centrale sau locale.

Concurență și individualism

- Deşi, aparent, numai piața este un sector concurențial, putem constata că există concurență şi între partidele politice dintr-o țară, în guvern, între diferite instituții ale statului pentru obținerea de fonduri publice, între funcționarii unei agenții guvernamentale etc.
- Individualismul nu este o trăsătură specifică doar comportamentului uman al celor care activează în mediul privat, uneori, unii politicieni, de exemplu, fiind mult mai individualişti decât angajații unei firme private.

Teoria economică şi acțiunea guvernamentală (1)

- Toţi participanţii la viaţa socială vor să-şi urmeze propriile interese, acţionând într-o manieră raţională (de exemplu, asigurându-se că beneficiul marginal este mai mare decât costul marginal).
- Activitățile guvernamentale sunt controlate de aceleaşi principii care sunt aplicabile interacțiunilor sociale specifice organizațiilor de afaceri.
- La fel ca firmele private, guvernul produce *mărfuri* şi prestează *servicii*, pentru care are nevoie de *resurse productive*, pe care şi le procură oferind *stimulente* corespunzătoare (pozitive sau negative) proprietarilor acestora.

Teoria economică şi acțiunea guvernamentală (2)

• Nu există acel caracter impersonal al guvernului (tentant şi des întâlnit), statul fiind format dintr-o mulțime de oameni care interacționează pe baza a numeroase drepturi de proprietate (sau, mai bine zis, pe baza a ceea ce cred indivizii că pot obține cu drepturi de proprietate).

Dreptul de a constrânge

- Guvernul posedă un drept exclusiv şi general (nu universal) recunocut de a constrânge persoane adulte.
- A constrânge înseamnă a induce cooperarea sub amenințarea reducerii violente a spectrului opțiunilor indivizilor.
- A convinge înseamnă a induce cooperarea cu promisiunea de lărgire a spectrului opțiunilor indivizilor;
- Argumentul tradițional al guvernului: cu toții putem atinge un nivel mai înalt de libertate şi putem avea mai multe opțiuni, dacă acceptăm unele limitări ale libertății şi ale opiniilor noastre.

Este necesar guvernul?

- Oare chiar este necesară coerciția?
- Nu ar fi mai utilă cooperarea voluntară?
- Ce s-ar întâmpla dacă nu ar exista deloc guvern în societatea noastră?
- Dacă nu ar exista guvern, ar mai exista poliție?
- Trăsătura esențială a unor servicii (oferite, de obicei, de stat) este aceea că, în cazul oferirii lor de sectorul privat, producătorii nu pot să-i excludă pe cei care nu au plătit.

Problema oportunistului; externalitățile pozitive și oportuniștii

- Oportunişti persoane care acceptă beneficiile fără să plătească partea de cost ce le revine pentru a se bucura de ele;
- Cine va fi motivat să ofere un bun, dacă oamenii îl pot obţine fără să plătească pentru el?
- Fiecare om nu va face ceea ce este în interesul tuturor, decât dacă este în interesul fiecăruia.
- Externalitățile pozitive şi negative îi încurajează pe indivizi să fie oportunişti.
- Eliminarea tuturor beneficiilor suplimentare ar fi la fel de absurdă şi imposibilă ca descotorosirea de toate externalitățile negative.
- Guvernul poate fi văzut ca instituție care reduce costurile de tranzacție apelând la constrângere.

Funcții tradiționale ale guvernului

- lege şi ordine;
- apărarea națională;
- drumuri şi şcoli;
- redistribuirea venitului naţional;
- reglementarea schimbului voluntar.

Guvernul şi interesul public

- Oamenii îşi schimbă caracterul atunci când renunță la o slujbă din industrie pentru a ocupa o funcție în structurile administrației publice locale şi centrale?
- Totalitatea acţiunilor gvernamentale este alcătuită din deciziile persoanelor angajate în sectorul public.
- Aceştia iau decizii pe baza informaţiilor (*limitate* şi părtinitoare) disponibile şi a motivaţiilor personale.

Informațiile și guvernele democratice

- Ignoranța rațională apare atunci când aflarea unor informații nu merită osteneala.
- De exemplu, efortul pe care l-ar presupune o informare detaliată în privinţa candidaţilor nu este justificat de importanţa reală a unui vot din cele x milioane posibile.
- Reprezentanții aleşi, pentru că li se pun la dispoziție persoane şi resurse, sunt mult mai bine informați în legătură cu situațiile supuse la vot decât cetățenii obișnuiți.

Interesele demnitarilor aleşi

- Dar reprezentanții aleşi sunt imparțiali?
- Teoria economică porneşte de la premisa că indivizii acționează după cum le dictează interesul propriu, nu cel public.
- Principala problemă ridicată de la crearea instituţiilor politice stă în găsirea unor căi de generare a unei concordanţe (armonii) între interesul demnitarului (de exemplu, cel de a fi reales) şi interesul public.
- Legiuitorii acordă o mai mare atenție celor care le acordă atenție.

Beneficii concentrate şi costuri dispersate

- Logica proceselor politice democratice este de a concentra beneficiile în jurul celor bine organizați şi informați, dar puțini la număr şi care câştigă cel mai mult, şi să disperseze costurile în rândul marii mase, lipsite de organizare şi prost informate, care are puțin de câştigat în plan individual.
- Guvernul va înclina mai degrabă spre acțiuni care rănesc puțin, dar pe mulți, decât spre unele care să provoace neplăceri mari unui număr mic de indivizi.
- Deciziile bune din punct de vedere politic nu sunt, în mod necesar, bune şi din perspectivă economică.

Externalitățile pozitive şi politicile guvernamentale

- Politicile guvernamentale au la bază nu atât atât interesul public, cât o succesiune nesfârşită de interese individuale.
- Interesele consumatorilor câştigă în dezbaterile oratorice, dar cele ale producătorilor (mai concentrate, mai puternic focalizate) controlează politicile economice.
- De pe urma unei acțiuni politice niciun consumator individual se poate aştepta doar la un mic beneficiu, astfel niciunul dintre aceştia neavând vreo motivație să accepte costurile.

"Dilema deţinuţilor"

ALȚII ALEG

DATORIE

RECREERE

FIECARE ALEGE

BUNA GUVERNARE

PROASTA GUVERNARE

BUNA

GUVERNARE PLUS

JOC DE POPICE

REAUA
GUVERNARE PLUS
JOC DE POPICE

Limitele instituțiilor politice

Nu există vreo țară în care totul poate fi oferit prin intermediul legii sau în care instituțiile politice pot dovedi că sunt un substitut pentru bun-simț și moralitate publică.

(Alexis de Tocqueville)